DESPRE GLOSARELE CULEGERILOR ŞI COLECŢIILOR DE FOLCLOR

ION NUŢĂ

0. Apariţia unor culegeri şi colecţii de folclor a trezit întotdeauna un interes aparte lingviştilor şi, în special, acelora care lucrează la elaborarea *Dicţionarului limbii române* sau la redactarea unor *glosare regionale* cu caracter general sau terminologic. Faptul că aici s-ar putea găsi cuvinte noi, variante şi sensuri neatestate a fost hotărîtor; iar dacă volumele respective sînt însoţite şi de *glosare*, interesul devine şi mai mare. Dar cum s-au făcut şi cum se mai alcătuiesc încă glosarele acestor lucrări este o problemă esenţială, pe care încercăm aici, după parcurgerea unui număr mare de volume (cca 90, apărute după anul 1960), s-o analizăm, evident sumar, şi să vedem în ce măsură ele pot reprezenta un punct de plecare în realizarea unor ample opere lexicografice.

0.1. Obligatoriu, fiecare articol al unui glosar, printre altele, trebuie să cuprindă: *cuvîntul-titlu*, *indicaţiile gramaticale*, *sensul* şi *pagina* sau *numărul* piesei în care apare termenul.

1. *Cuvîntul-titlu*, în general, este bine stabilit şi, de cele mai multe ori, *literarizat* (uneori *literalizat*) corect, dar există însă destule situaţii cînd acest lucru esenţial este total neglijat.

1.1. În unele culegeri şi colecţii de folclor apar cuvinte-titlu improprii, la stabilirea cărora autorii nu au luat în consideraţie corespondenţele dintre particularităţile fonetice ale unui grai şi limba literară.

1.1.1. Cazurile frecvente, unde cuvintele de bază apar prezentate sub forma lor fonetică (dialectală), sînt acelea care redau intact dentale, nazale, fricative, oclusive velare palatalizate etc. Te întîmpină la tot pasul termeni hibrizi, prezentaţi într-o diversitate de sisteme de notaţie fonetică, de cele mai multe ori „interpretări" discutabile şi aproximative, improvizaţii care denotă amatorism şi incompetenţă adesea alarmantă. Citîm cîteva exemple: *bet'eji'e* „boală", *bind'eu* „stomac", *blondăńesc* „lovesc", *bol'ejuńe* „botez", *cańiş* „pipă cu cioc", *cît'ingan* „încet", *Dańişu* „nume", *d'ecu* „înspre", *d'iluesc* „petrec", *d'esaji* „traistă dublă pe spate", *feşt'it* „vopsit", *hinl'eauă* „parte componentă a căruţei", *hod'iñi* „odihni", *împl'işteşte* „ornamentează", *jirăbd'i* „un sul mai mare de fire de cînepă", *muşl'iuită* „acoperită cu muşchi", *pol'ică* „farmacie", *stropl'i* „stropi", *şt'ilburată* „tulbure", *t'eile* „cheile", *t'emel'eu* „cimitir", *t'ihneală* „odihnă", *t'inăm* „închinăm", *t'işăliţă* „mîncare de prune", *t'iraleişa* „chiraleisa", *vel'e* „veche" (DEJEU, D.); *cureki* „varză", *ibd'i* „a iubi", *ńeńe* „socru" (MEDAN, C.); *kelar* „cămară", *kelăriţa* „stăpîna chelarului",

BDD-A1361 © 1988-1991 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-27 06:07:14 UTC)

kiciţică „cu picăţele“, *liǵion* „ceată de îngeri sau de draci“, *zǵicit* „zvîntat“ (MIHALCEA, D.) ; *t'elşig* „cheltuială“ (ANTOLOGIE MAR.).

1.1.2. O situaţie aparte prezintă glosarele care însoţesc capitolele volumului DIACONU, C. Avem de-a face aici, în fond, cu nişte simple liste de cuvinte, în marea lor majoritate cunoscute, care reflectă, în general, evoluţia şi stadiul actual al unor anume terminologii populare. Criteriile de selecţie, interpretare şi redactare par a fi anume căutate, pentru a evidenţia, cu orice preţ, originalitatea şi, poate de aceea, contravin normelor lexicografice. Definiţiilor neclare şi incomplete, selectării neriguroase şi lipsei indicaţiilor gramaticale li se adaugă şi faptul că, în totalitatea lor, *cuvintele-titlu* sînt redate şi transcrise fonetic. Dar surpriza nu vine numai de aici, ci, mai ales, de la felul cum se realizează transcrierea : o transcriere fonetică inexactă, fără nici un suport ştiinţific, o combinaţie nefericită a mai multor sisteme, cărora li se adaugă un altul, care se vrea cu orice preţ „original“.

Iată, în continuare, cîteva exemple : *u* final slab perceptibil şi *i* scurt final sînt notate, dar cu semnul care marchează elementul consonantic al unui diftong (*básmu̯, gâlbini̯* etc.) ; fricativele alveolopalatale de tip nordic (*ŝ, ẑ*), sînt redate prin corespondentele lor bănăţene (*ś, ź* : *búśin, śépuri̯, cîrlíži* etc.) ; africatele alveolopalatale (*ĉ, ĝ*) apar transcrise ca în Maramureş (*č, ǧ*: *temničér, săčetoşi̯, obǧéli*) ; fricativa palatoalveolară (*j*) este redată prin *ž* (*cúžbî, žălî*) ; oclusiva velară surdă palatalizată (*ḱ*) este păstrată (*ḱeptariu̯, ḱisălău̯*) sau transcrisă *k* (*kilín, ki̯águ*) ; nazalizarea este redată prin notarea consoanei nazale (*îñsplíná*) şi apare chiar atunci cînd aceasta este urmată de oclusive velare (*crîñgu, iáñca*) sau de *r* (*îñrodî*).

Alte observaţii se referă la redarea nazalei palatale *ń* (*ńirţî, ńinunăţî, ńiţăi*), la închiderea vocalelor finale *ă* şi *i* (*moríşcî, torbíţî*, etc. ; astfel de forme mai apar şi în : CAIETELE, IV : *bleahuitî, bugitî, corlatî*; CAIETELE, I : *policnitî* ; OPRIŞAN, F. : *şteicî*) ; lipsa lui *i* final mai ales la pluralul substantivelor şi adjectivelor (*livinţ, pešeţ* etc.) etc., etc.

1.1.3. Lucruri asemănătoare se întîlnesc şi la ŞANDRU, F., unde majoritatea cuvintelor, cuprinse într-un *Glosar regional* (p. 461—478), sînt date, aşa cum afirmă îngrijitoarea ediţiei, după „transcrierea fonetică originală“ (p. XVII), deci, cu unele inadvertenţe faţă de transcrierea întrebuinţată în ALR. Avem de-a face mai mult cu un *glosar dialectal* (să zicem, tip Oltenia), în care termenii nu sînt literarizaţi (sau literalizaţi) şi, drept urmare, greu de utilizat într-o operă lexicografică, cum ar fi, de exemplu, DLR.

Cităm, în continuare, cîteva situaţii de transcriere a unor vocale, consoane şi grupuri consonantice, cazurile care apar fracvent şi care ar fi trebuit să fie evitate într-un *glosar* ce însoţeşte o ediţie de folclor.

Legat de vocale, semnalăm redarea elementului consonantic al diftongului (*ai̯, boi̯ere̯an, islo̯agă* etc.), a lui *i* scurt final (*bîrnaşĭ, bo̯actîrĭ, buraţĭ, găstîńĭ, înşelaţĭ, mînătuřĭ, purońĭ* etc.), închiderea vocalelor finale, deschiderea vocalelor *e* şi *o* etc., etc.

La consoane situaţiile sînt mai numeroase, unele dintre ele chiar inexplicabile. Înregistrăm aici pe cele „reprezentative“, care redau intact anumite tipuri de sunete, cum ar fi : africata alveolopalatală surdă *ĉ* : *ĉerĉelată, ĉeteraş, greĉĭ, miĉele, vineĉi̯or* etc. ; africata palatoalveolară *ǧ* (explicată ca „*ge, gi*“, şi nu ca o africată al cărui element fricativ este un *j*) : *arǧinţel, colăǧi, conǧiura, ǧigată, mărǧelată, uǧiţi* etc. ; fricativa alveolopalatală surdă *ś* („*ce, ci* în rosti-

BDD-A1361 © 1988-1991 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-27 06:07:14 UTC)

re bănățeană") : *buśiumel, colośită, fărmiśi, pośi, śită, śonc, suśi* etc. ; oclusiva velară sonoră palatalizată *ǵ* : *ǵęală, ǵirăiță, ǵirău̯, iorǵină* etc. ; oclusiva velară surdă palatalizată *ḱ* : *ḱei, ḱiḱi, ḱit'i, ḱut'i, oḱiș, răḱie, sḱilău, sḱipa, șoḱină, tiniḱele* etc. (uneori apare *k*, oclusivă velară surdă, identică cu *c* : *înkisoŕĭ, înskimba rășkitor*) ; fricativa alveolopalatală sonoră muiată *ź* : *loźă, loźiǫară, ruźă, ruźiță, źbiśi, źolźiu, źunelaș, źunǵia* etc.; *tś* ("*te, ti* cu pronunțare muiată") : *pătśelat, pătśi, tśeșcola, tśindeu̯* etc. ; africata dentală sonoră *ḍ*, transcrisă *dz* („africată al cărui element fricativ este un *z* muiat") : *dzală, dzicătură dzîcală, dzîrăi, repedzuș, urdzălută* etc. ; *dź* („*de, di* cu pronunție muiată") : *odźină, oldźe, udźi, vedźera* etc. ; consoanele *d, l, n, r*, și *t* palatalizate : *hud'iță, ud'i, varmed'ie, ved'era* etc. ; *el'ețuș, gl'igańĭ, hăl'esc, viol'ină* etc. ; *cătăńie, dohăńi, ńelăută, ńevest'esc, semeńic, velńică, vrańiță* etc. ; *aur'eșĭ, cor'elă, cur'e, fer'ică, lăsătǫar'e, straiur'i* etc. ; *cîșt'iga, goșt'i, pot'ică* etc., etc.

1.1.4. Aproximativ la fel procedează și Ion Mușlea cînd întocmește glosarul la volumul ALEXICI, T., unde reproduce cuvintele respectînd „valoarea fonetică a semnelor folosite" de către autor.

Exemplificăm cele afirmate doar prin cîteva cazuri : ë („scurt și închis") : *gl'ëdă* „șir, rînd de soldați", *pauril'ë* „plugarii, țăranii", *păsul'ë* „fasole", *tëmët'ëŭ* „cimitir" etc. ; *ĕ* („*ă* rostit mai deschis") : *bëlčĕu* „leagăn", *col'iĭĕ* „colilie", *d'el'ĕ* „hore, cîntece" ; *č* („*ce, ci*") : *čicoș* „herghelegiu", *čozmol'it* „murdar", *zăččău* „pungă în care se ține tutunul" ; *d', l', t'* („muiați, înainte de *e, i*") : *d'el'ĕ* „hore", *d'ëloc* „imediat", *gud'il'ĕ* „cățelele", *tolt'iș* „dig", *t'iri... t'iri* „ori... ori" ; *š* (=*ș* care „se folosește numai în locul sunetului *č*") ; *šeluĭeștșĕ*", „înșeală" *šocot* (de vie) „bucium", *šupag* „iie" ; *ž* (=*j*) : *stružaŭă* „felie de pîine", *tîrž* „brad mic", *žoi* „vai !" etc., etc.

1.1.5. Situațiile semnalate pînă acum ne determină să concluzionăm că un cuvînt dialectal (și nu numai acesta) redat în transcriere fonetică nu poate și nu trebuie să figureze niciodată ca termen-titlu în astfel de glosare, pentru că el nu este capabil de a suplini calitățile și funcțiile acestuia, să evidențieze caracterul lexicografic al lucrării. Dacă totuși autorii aici în discuție țineau neapărat ca termenii transcriși fonetic să fie înregistrați și ei, într-un glosar, trebuiau să realizeze acest lucru în alt context. Ne gîndim, de exemplu, la procedeul folosit în glosarul volumului VICIU, F., în care cuvintele ce prezintă fonetisme dialectale sînt explicate în text, în subsolul paginii, sau la un altul, în care termenul respectiv, reprodus într-o transcriere fonetică care reflectă realitatea lingvistică și este conformă cu normele stabilite de ALR, să fie plasat între paranteze, imediat după forma titlu literarizată (și chiar literalizată, cînd nu se poate realiza primul procedeu), sau redat cu alte caractere tipografice. De asemenea, astfel de cuvinte, transcrise fonetic, puteau fi menționate, eventual, într-o *notă* introductivă a glosarului (poate, într-o scurtă *prefață* sau *cuvînt înainte*), în care s-ar fi făcut aprecieri cu privire la particularitățile fonetice și lexicale ce caracterizează zona geografică și lingvistică de unde provin.

În principiu, pentru că astfel de termeni înregistrați în asemenea glosare și prezentați sub forma lor dialectală (=fonetică) au o preponderență regională, sîntem adepții *literarizării* lor în forme-titlu, mai ales dacă ne gîndim și la faptul că unii dintre ei există atestați cu fonetisme literare în mai multe graiuri dacoromâne.

1.2. O mare parte dintre termenii glosați par a fi, la prima vedere, *literalizați*, numai că acest procedeu, în realitate, este aplicat fără nici un fel de

BDD-A1361 © 1988-1991 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-27 06:07:14 UTC)

discernămînt. De fapt, aproape în toate cazurile, sînt literalizate pronunțiile dialectale ale unor termeni din limba standard, și nu (sau extrem de rar) cuvinte regionale străine acesteia și greu sau imposibil de literarizat. Ele redau deci grafic doar niște pronunții și, nicidecum cuvinte, fiind, în fond, aproape toate, pseudo-literalizări. Cuvintele discutate în continuare nici nu trebuiau glosate, pentru că, literarizate, ele nu reprezintă altceva decît însăși forma lor literară.

1.2.1. Exemple numeroase legate de ideea enunțată ne oferă cuvintele-titlu datorate palatalizării oclusivelor bilabiale *b*, *p*, fricativelor labiodentale *f*, *v*, nazalei bilabiale *m* și oclusivelor dentale *d*, *t*, fenomene caracteristice zonei de unde provin textele care atestă termenii respectivi.

1.2.1.1. Interpretarea fricativelor labiodentale *f*, *v*, prezintă cazurile cele mai des întîlnite.

1.2.1.1.1. Palatalizările în stadiul *h'* sînt transcrise cu fricativa laringală *h*: *hiară* (VÂRTIC, T., TEODORESCU, P.); *hiară*, *hire* (MORARIU, N.); *hierele* (MEDAN, C.); *hiere* „fierării" (FOLCLOR MUZ.); *a hi* (IONIȚĂ, D.); *hii* „fii" (LUNCILE); *hierme* (ȘOIT, L.); *hir* (FOLCLOR TRANSILV. II, BALADE); *hiriu* (FOLCLOR TRANSILV. II); *pohil* „cureaua hamurilor..." (BALADE); *hirisău* (POP, M.). Izolat apare și forma *iclean* (TIMOC, C., CĂTANĂ, B., CĂTANĂ, R.).

1.2.1.1.2. Palatalizările lui *f*, *v* ajunse în faza *ŝ*, *ẑ* (*ś*, *ź*) sînt transcrise cu fricativele palatoalveolare *ș*, *j*: *șină* (VÂRTIC, T.); *șhir*, *șiere* „fierărie, fiare" (FOLCLOR MUZ.); *șir*, *șiruț* (POP, M.); *a și* (IONIȚĂ, D.); *jerni*, *jiță*, *jinars*, *jin*, *jie*, *jină*, *jîșinele* (VÂRTIC, T.); *jinars* (POPA, O., IONIȚĂ, D.); *jinars*, *jițel*, (ORAȚII); *jicol*, *jicoală* (MORARIU, N.); *jijin* și *jișin* (MEDAN, C.); *jileag* (CAIETELE, III); *jiță* „viță, neam" (POPESCU, I.). În MAT. FOLC., III, întîlnim chiar *ișinel*, iar la MOLDOVAN, P., *răscira*.

1.2.1.1.3. Palatalizarea labiodentalei sonore *v*, pentru Transilvania, dar și pentru alte zone lingvistice, în stadiile *ẑ*, (*ĝ*), *ǵ*, este reprezentată prin *gi*, *ghi*, și astfel se poate înțelege, evident fals, că apar cuvinte specifice zonei, cum ar fi: *gin*, *ginars*, *gis*, *giță* (BUȚIU, M.); *mogilă* (REZUȘ, D.); *gioară* (COSTĂCHESCU, C.); *zugrăgit* (LUNCILE); *staghilă* (BERNEA, P); *ghișinel* (MAT. FOLC., III); *giers*, *ghin* (MOLDOVAN, P); *plagie* (VASILIU, L.); *zăbăgit* (VÂRTIC, T.); *ghig* (=*vig*) „val" (FOLCLOR TRANSILV. II).

1.2.1.1.4. Fricativa dentală surdă (*s*) cu timbru palatal, provenită din palatalizarea lui *f*, fenomen caracteristic Maramureșului și Țării Oașului, este transpusă *ș*: *șiu*, *șică*, *șiuc*, *-ă*, *șie*, „fiică" (voc.) *șin* (BÎRLEA, L.); *șie* „fiică" (BALADE). Uneori apare chiar *s*: *siuță* (BALADE).

1.2.1.1.5. Palatalizarea lui *v* în *d'* este transcrisă prin *d*: *die* „vie" (FOLCLOR TRANSILV. II).

1.2.1.1.6. Uneori, palatalizarea lui *f* în stadiul de oclusivă velară surdă palatalizată (*ḱ*), întîlnită izolat în sudul și estul Transilvaniei, este redată prin *che*: *chereleu* (FOLCLOR TRANSILV. IV), *cheredeu* „feredeu" (LUNCILE).

1.2.1.2. Datorită aceluiași fenomen fonetic, oclusivele bilabiale *b*, *p* urmate de *i*, devenite *ǵ*, *ć*, *ḱ*, apar transcrise *ghe* (*ghi*), *ce* (*ci*), *che* (*chi*): *ghioliță* (DENSUȘIANU, C.); *ghirău* (FOLCLOR TRANSILV. IV, BERNEA, P.); *coghile* „cobile" (MAT. FOLC., III); *ghirauă* „primari" (ANTOLOGIE L.); *zgheri* (TIMOC, C.). *ciperi*, *cepț*, *ceptăna* (VÂRTIC, T.), *ceptar*, *ceptăna*, *chiper* (BUȚIU, M.); *a chișa*, *chișcătură*, *închistrit* „brodat" (REZUȘ, D.); *juchi*

BDD-A1361 © 1988-1991 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-27 06:07:14 UTC)

(COSTĂCHESCU, C., MAT. FOLC., III); *chiuă* (OPRIŞAN, F.); *chiperi* (LUNCILE, ORAŢII); *chelcea* (LUNCILE); *schinos* (TIMOC, C.); *aschidă, oghială* (SNOAVA, III); *podoghi, prichi* (FOLCLOR TRANSILV. IV); *hulchit* (PAULETI, C.); *cochil* (GALAVU, D.); *chilcală, chihniţă, chilotă* (BALADE); *chilotă* (FOLCLOR TRANSILV. IV).

De asemenea palatalizarea lui *p* în *t'* şi *k* este redată prin *t* (*tismaş*: ANTOLOGIE MAR.) şi respectiv *k* (*kimniţă*: OPRIŞAN, F.).

1.2.1.2.1. În situaţiile în care graiurile înregistrează faze incipiente de palatalizare, întîlnim: *obdea, obdeluţă* (TIMOC, C.); *bgili, bgirău, holbgit, pcişor* (cu *ş* pentru *ŝ*), *să pceie, dubgit, pciuă* (BUŢIU, M.); *bobghiţi* (LUNCILE); *stropt'i* (DEJEU, D.); *zbgiară* (VÂRTIC, T.); *năsîpcit* (VASILIU, L.).

1.2.1.3. Nazala bilabială *m*, devenită nazală palatală (*ń*) apare notată *n* în: *ninţă* (VÂRTIC, T., ANTOLOGIE MAR., LUNCILE); *niez* (MOLDOVAN, P.); *neriu* (MAT. FOLC., III); *nijoarcă, nijă* (REZUŞ, D.). Stadiul incipient de palatalizare, *mń*, este redat prin *mn*: *mniele* (LUNCILE); *mneorică* (TIMOC, C.); *mnere* (TIMOC, C., VÂRTIC, C.); *mnerei* (DENSUŞIANU, C.); *mnitasí* „a prinde în braţe cu dragoste" (VASILIU, L.).

1.2.1.4. În unele situaţii, oclusivele dentale (*d, t*), palatalizate în fazele *ģ, ķ*, sînt redate prin *ghe* (*ghi*) şi *che* (*chi*): *unghiţi* (TIMOC, C.); *ghijmă* (FLORI); *bingheu* „stomac" (FOLCLOR MUZ.); *goghinaş* (POPA, O.); *recheza* (CODRU); *chilingă* „instrument de suflat" (BALADE); *speche* „spate" (COLINDE).

1.2.2. Oclusivele velare palatalizate *ķ, ģ*, care, de obicei, în Maramureş şi Crişana îşi schimbă locul de articulaţie şi se confundă cu oclusivele palatale *t', d'*, rezultate din palatalizarea oclusivelor dentale, sînt redate prin *t', t, d*: *muşt'iuită, t'inăm, t'eile, t'isăliţă, t'iraleisa, vet'e* (DEJEU, D.); *tidru* „chidru, cedru", *tingă, tinguţă, titie* (ANTOLOGIE MAR.); *ştiop, tisăliţă* (BÎRLEA, L.); *teiuţă, tilii* (VÂRTIC, T.); *tiparos, tivere* „chivere" (LUNCILE). *tidru* (ANTOLOGIE L., FOLCLOR TRANSILV. II); *dili* (BERNEA, P.).

1.2.2.1. Pentru nord-vestul şi nord-estul Transilvaniei, unde oclusivele velare (*k, ģ*) devin africate (*ĉ, ĝ*), apar: *oceş, ciar* „chiar" (LUNCILE); *oceşte, oaceşăi, cureci, cemá* (VÂRTIC, T.); *ociş* (COLINDE); *celărel* (MIHALCEA, D.); *cilav* = chilac „schilav", *celnă* (VASILIU, L.); *gionoi* (MOLDOVAN, P.).

1.2.3. Africata alveolopalatală surdă (*ĉ*), în cuvintele în care trece la fricativă alveolopalatală surdă (*ŝ, s*) este redată prin *ş*: *şiumă* (VÂRTIC, T.); *ibrişel* (MIHALCEA, D.); *şibole* (LUNCILE); *cruşi, diaşi* „dieci" (TIMOC, C.); *pcişor* (BUŢIU, M.); *blidişel* (CĂTANĂ, B.).

1.2.4. Uneori, în textele care provin din Banat, africata alveolopalatală surdă (*ĉ*) este transcrisă *ce*, şi nu *t*: *cichie, beciag* (TIMOC, C.); *noapce* (MUNTEANU, C.); *cipar, şciamp*; (CĂTANĂ, B., CĂTANĂ, R.); *gireptacia* (CĂTANĂ, B.); *brocit* „obişnuit" (CĂTANĂ, B.). De asemenea, africata alveolopalatală sonoră *ď* apare redată prin *j* sau *gi*, şi nu *d*: *gimie, jiejiet* (MUNTEANU, C.); *agins, cu d-aginsu, chingie, a se givăní* „a se sfătui", *a ugi* „a prisosi" (CĂTANĂ, B., CĂTANĂ, R.); *comegie, gireptacie* (CĂTANĂ, B.); *gimica* „dumica" (BALADE).

1.2.5. Africatele *ĝ, ǧ*, mai ales din graiurile maramureşene şi cele din Transilvania, evoluate la *j, ž* şi *ź*, sînt transcrise cu *j*: *taljer* (ANTOLOGIE, MAR., IONIŢĂ, D.); *cărinjele, d'esaji, bet'ejie, bet'ejuńe* (DEJEU, D.); *merjá* (ŞOIT, L.); *jircadă* (IONIŢĂ, D., VICIU, F., CĂTANĂ, B., CĂTANĂ, R.); *junere* „ginere" (VICIU, F.); *jiejet* (MUNTEANU, C.); *jinerari* (VÂRTIC, T.).

BDD-A1361 © 1988-1991 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-27 06:07:14 UTC)

1.2.6. Cîteva așa-zise „cuvinte-titlu" redau și alte fenomene fonetice regionale, unele dintre ele de mai mică importanță : păstrarea africatei dentale sonore *ʒ*, transcrisă *dz* (*piadză* : ANTOLOGIE MAR. ; *dzurăi* : POP, M.), menținerea formei arhaice cu *ĝ* (*giunghi* : BUȚIU, M. ; *giur*: BIBICESCU. P ; *giunc* : DENSUȘIANU, C., CÎRSTEAN, F. ; *giugan* ; VASILIU, L. ; *giurat* „pretor" : ANTOLOGIE MAR.), redarea unor cuvinte cu *v*, mai ales inițial, transformat în *h* : *hui* (MOLDOVAN, P. REZUȘ, D., MORARIU, N., COSTĂCHESCU, C.) ; *hulpe* (FOLCLOR TRANSILV. II) ; *holbură* (ANTOLOGIE MAR.) ; *măduhă* (BERNEA, P.).

De asemenea, africatele *ĉ*, *ĝ* apar ca oclusive (*ḱ*, *ǵ*) (*chidru* : BALADE ; *ghenunche* : VICIU, F. ; *ghinărar* : REZUȘ, D.), fricativa dentală sonoră (*z*) este transcrisă ca fricativă palatoalveolară (*jugrăvi* : NIJLOVEANU, P. ; *jugrăvit* : LUNCILE), *j* este transpus prin *gi* (*oginǎ* : MOLDOVAN, P.), *chimeașă* (TIMOC, C.) redă transformarea velarei *c* în consoană palatală, *cunie* (LUNCILE) vrea să ateste fonetismul arhaic *ń*, caracteristic Banatului ș.a.

1.2.7. Uneori, apar cuvinte-titlu (evident, considerate de către autori a fi așa) de-a dreptul stranii : *zǵ* „zău" (DEJEU, D.) ; *i-oi* „eu voi", *deștea* „de aceștia" (BUȚIU, M.) ; *io-te-l* „ia uită-te-l" (MORARIU, N.) ; *căst* „căzut", *măr'* „măre, mări, *mărit*" „măritat" (LUNCILE) ; *pagu-mi (pagubă-mi)* „a-i fi pagubă" (MULT) ; *cumu-ți* „cum își (spun)" (DELAPECICA) etc., etc.

1.2.7.1. Lor li se adaugă și unii termeni care prezintă, uneori, doar simple „accidente fonetice" : *mini*, *cîn* (BUȚIU, M.) ; *nemiș* (BÎRLEA, L.) ; *pǵle* (DEJEU, D.) ; *grițar*, *jălui*, *tini*, *țigni*, *vint* (BIBICESCU, P.) ; *chie*, *jendari*, *răstiu* (TIMOC, C.) ; *tomna* „tocmai", *tomnî* „tocmi" (ANTOLOGIE MAR.) ; *rum*, *șculă* (VÂRTIC, T.) ; *uloi* „ulei" (CODRU) ; *peptar* (MULT) etc., etc.

1.3. Adesea, cuvîntul-titlu, substantiv sau adjectiv, uneori neliterarizat sau pseudo-literalizat, este dat numai la plural (pentru că „așa apare în text", este justificarea, în cele mai multe cazuri), deși forma de singular ar fi putut fi reconstituită cu ușurință. Întîlnim astfel : *badoage* „cutii pentru minereu bogat", *berbințe* „vase de lemn", *bolfi* „bolovani", *călcături* „înjurături", *chifli* „cornuri", *hude* „găuri perforate în rocă", *pipărci* „ardei grași", *plântici* „panglici", *pojinare* „buzunare", *prețente* „procente", *șoldani*" „porci buni de sacrificat pentru slănină", *șuștari* „pantofari", *vindici* „oaspeți" etc. (ȘOIT, L.) ; *bozgoane* „vrăji", *bulbuci* „flori de munte", *chilomi* „kilograme" *foarmece* „vrăji", *iacobari*" bani vechi", *jermi* „viermi", *răsuri* „resturi", *țilii* „chilii" etc. (VÂRTIC, T.) ; *belci* „berbeci", *bolboniccі* „pui de broască", *boraci* „mormoloci de broască", *coricove* „mere pădurețe", *diași* „dieci", *furnături* „zgaibe", *unghiți* „undițe", *uscioare* „oscioare", *zărzălți* „fructul zarzărului" etc. (TIMOC, C.) ; *clomburel'e* „crengi", *gud'il'ě* „cățelele", *tuluc* „junci" (ALEXICI, T.) ; *căs* „case", *chemători* „feciori care umblă și invită la nuntă " (BUȚIU, M.) ; *cealăi* „înșelători", *gîleje* „crengi uscate", *t'eile* „cheile" (DEJEU, D.) ; *chișmigele* „fuse", *cionțuțe* „oscioare", *hierele* „fierele" (MEDAN, C.) ; *bobghiți* „bobițe, surate", *brîne* „chenare ornamentale pe ziduri", *călile* „căile", *cătrînțe* „catrințe, fote", *cloapete* „clopote", *cuțe* „curți", *ghiuluri* „sculuri", *mniele* „miele, oi", *pozînări* „buzunare", *tivere* „chivere" etc. (LUNCILE) ; *bonturi* „bolz, cocoloș" (MOLDOVEANU, S.) ; *ciocîrtaie* „scutece" (MANOLACHE, F.) ; *năpăști* „belele" (REZUȘ, D.) ; *hascole* „vreascuri" (BÎRLEA, A.) ; *huciuri* „tufiș" (MOLDOVAN, P.) ; *chicători* „comii casei" (COLINDE) ; *hături* „răzoare", *obloace* „ferestre", *primuri* „panglici" (POPA, O.) ; *bahamеții* „cai tătărăști", *caftele* „caftane",

BDD-A1361 © 1988-1991 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-27 06:07:14 UTC)

lăstoace „vase", *ilicele* „ilic", *pocinzei* „vornicei", *sandale* „luntre", *șomei* „șoimi", *uleții* „ulii" etc. (DENSUȘIANU, C.); *breciri* „brăcinari", *coleți* „colică", *moleți* „colici intestinali", *oarze* „lanuri cu orz", *pohoele* „urdori" etc. (GOROVEI, L.); *bolduri* „nituri", *hondrobee* „unelte de grădinărie" etc. (VASILIU, L.); *aprozei* „aprozi", *bourei* „bouri", *ciumberi* „tulpane" etc. (TEODORESCU, P.); *fuștele* „răni mici", *piroște* „sarmale" (ORAȚII); *acareturi*, *biliție* „capcane" (PLOPȘOR, P.); *albeale* „cosmetice de culoare albă" (VICIU, F.); *boldurele* „prăvălii" (POP, M.); *gogleazuri* „resturi", *năbădăi* „nepăsători", *plopoane* „plapume" (CODRU); *covele* „coveți", *danci* „copii", *iminei* „pantofi", *juvele* „țigle de fier", *răstaie* „răsteie" (MORARIU, N.); *berciuri* „crînguri" *carlele* „crengi", *nemurele* „neamuri" (BERNEA, P.); *cealăi* „pungași", *ciurari* „care fac ciururi", *ciutaci* „buturugi", *ierme* „arme", *sînateți* „sanitari" (POPESCU, I.); *brăcini*, „bete", *cioante* „oase", *cosăcele* „căpițe mici", *dangale* „dungi", *jebci* „bășici", *restele* „bețe de jug" (ANTOLOGIE L.); *burui* „buruiene", *buște* „crețele de la mîneca iei", *iminei* „pantofi", *niceni* „ieniceri", *nisipiți* „fluturi cusuți pe iile țărănești" (MAT. FOLC., I); *cișturi* „cîștiguri", *coghile* „cobile", *coțe* „closete", *grănaturi* „grenade" (MAT. FOLC., III); *avalele* „încurcături", *caleturli* „zidurile cetății" (POPESCU, R.); *bărcuri* „ciubere", *boieri* „bouari", *colduși* „cerșetori", *obloace* „ferestre" (FOLCLOR MUZ.); *buzi* „buți", *frîngi* „francezi" (MIHALCEA, D.) etc.

În toate aceste situații credem că s-ar fi putut recurge la o soluție grafică, prin care, de exemplu, singularul (lesne de stabilit, mai ales de către cei care au înregistrat și transcris textele) ar fi fost dat între paranteze (drepte) în urma sau înaintea formei de plural atestate.

1.4. La verbe, în unele situații, nu este dată forma de infinitiv, ci alt mod, acela care se află în text. Refacerea infinitivului nu ar fi pus probleme deosebite mai ales autorilor ce sînt în același timp și culegători de texte, care și aici puteau găsi soluții acceptabile (plasarea unui cuvînt între paranteze sau ghilimele, redarea unei forme cu alte caractere tipografice etc.). Dar acest lucru nu s-a făcut și de aceea apar adesea : *aivă* „să aibă", *să le coate* „să le caute", *să crișie* „să spună, să se opună, să murmure", *mere* „merge" *merjá* „mergea", *se puțulea* „se aranja", *să rohăleaseă* „să adune lemnul de pe mină", *tudumănesc* „previn" etc. (ȘOIT, L.); *bdiciulesc* „plătesc", *colcerește* „gătește, organizează", *dăoleșie* „plînge", *mînc* „mănînc", *ocește* „trage cu ochiul", *samîn* „seamăn", *treza* „trezește", *văjim* „potrivim", *zbgiară* „strigă" (VÂRTIC, T.); *blondăñesc* „lovesc", *d'iluiesc* „petrec", *împl'istrește* „ornamentează", *mei* „mergi", *l'inăm* „închinăm" (DEJEU, D.); *custă* „trăiește, viețuiește", *divăñam* „vorbeam", *duhăñeșt'ë* „fumează", *hurëzînd* „chiuind", *țură* „vine", *mângăl'eștë* „calcă repede", *voroveĭ* „vorbeai" (ALEXICI, T.); *clipesc* „fixează", *libovăsc* „se petrec, se distrează" (MEDAN, C.); *aduind* „aducînd", *meri* „mergi" (POPA, O.); *fa* „face" (POP, M); *didiși* „dăduși", *zgheri* „a zbiera" (TIMOC, C.); *giur* „jur" (BIBICESCU, P.); *i-oi* „eu voi" (BUȚIU, M.) etc.

1.5. Locuțiunile în special, dar și alte unități frazeologice, nu sînt tratate după nici un fel de normă. Ele sînt redate în intregime, ca și un cuvînt-titlu de sine stătător, nu li se specifică felul și nu sînt glosate în funcție de elementul fundamental. La fel se întîmplă și cu un cuvînt care apare în diferite sintagme sau compuse. Și aici este luată în considerație întreaga construcție și nu cuvîntul-tip: *armă cu țîțe* „armă cu cocoașe", *gard a face* „horă, sîrbă, a se prinde de mîini" (IONIȚĂ, C.); *d-ochi-și negri* și *ochii-și negri* cu ochi

BDD-A1361 © 1988-1991 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-27 06:07:14 UTC)

negri" (LUNCILE); *alo-si-ni-i* „o exclamație locală", *bandă de ceterași* „formație de lăutari", *hutu-nechi* „expresie utilizată pentru a atrage atenția cuiva" (BUȚIU, M.); *aiere de pe baie* „aer rău din mină", *aiere tari de pe baie* „aer cu oxigen puțin", *apă din virtej* „apă din puțul minei", *aur bolund* „aur mult", *bărbățăte-bună* „bărbat bun, legitim", *comănac de zahăr* „zahăr con", *iarbă de polog* „iarbă de cosit", *tras la cîrje* „a scoate manual cu vîrtejul din puțul subteran" etc. (ȘOIT, L.); *a o scoate din doaga ei* „din fire, din felul de a fi", *a vedea alba în căpitere (sau în strachină)* „a vedea ce se alege din ceva, a-și ajunge scopul", *băga în lichituri* „a băga spaimă în cineva", *cățelul pămîntului, cînepa dracului* „păr", *frunza frăsinelului* „a umbla tot timpul fără să faci ceva", *izmă năibii* „stafie", *rar la drum* „agale" etc. (SNOAVA II); *butea roții, bala dracului* „om crud", *prinde orbul scoate-i ochii, vîntură țară* „a cutreiera" etc. (SNOAVA III); *apucă fata pă brezat* „a bate", *cai sîtlii* „cai fără vlagă", *gujba gardului* „coama gardului", *de-a hertilea* „a merge fălos", *a lăsa de voie* „a lăsa în pace", *țipește de om* „țipenie de om" (IONIȚĂ, D.); *cioarsa-ciorsa* „expresie onomatopeică", *îndata-mare* „în grabă" (MOLDOVAN, P.); *fiuta vîntului* „rafală" (PLOPȘOR, P.); *baș-caimacan, baș-rachiu, bube-dulci, soare-sec* (TEODORESCU, P.); *drum făcut* „drum pietruit" (POP, M.); *neaga și taga, a da* „a tăgădui" (POVEȘTI); *pagu-mi (pagubă-mi)* (MULT); *lemnul-porumbului* „porumbar", *de lipsă* „necesare", *neam-nemoșagul* „neamul-neamurilor" (CĂTANĂ, B.); *bacșina și gheauru* „expresie turcească", *baș-rachiu* „rachiu din cel mai bun", *suș-salamanichi* „expresie turcească", *vala birbam cardașin* „expresie turcească" (MAT. FOLC. I); *az de mare, Muma-Pădurii, colei-botei* „cățel" (MAT. FOLC. III); *butea buții* (OPRIȘAN, F.); *da în parte* (CÎRSTEAN, F.); etc.

1.6. Destul de des, cuvîntul-titlu este însoțit de alți termeni, majoritatea dintre ei variante sau pseudo-variante (lexicale sau fonetice) care, separate prin virgulă sau plasate între paranteze, urmează imediat după acesta, nu poartă nici o indicație gramaticală, chiar și în cazurile în care ea diferă de cea a termenului de bază, și nu sînt incluse, așa cum este normal, în lista de cuvinte la locul lor alfabetic. Iată cîteva exemple: *arină, arină* „nisip", *chișlegi, cișlegi* „timpul dintre Crăciun și pînă la începutul postului Paștilor", *hintei, hinteu* „trăsură cu areuri", *mănunței, măninței* „mărunței", *potică, apotică* „farmacie", *răcănet, răcălet* „broască ce vestește ploaia", *șipcă, cipcă* „dantelă", *toșmagi, tocmagi* (ORAȚII); *călăjele, cărăjele* „flori", *rozolean, rozoliu, rozolișu, rujălișu* „băutură îndulcită și colorată" (MEDAN, C.); *acăr, acar* „măcar", *cipină, ciupoasă* „nelăută", *fogădău, făgădău* „cîrciumă", *oiaga, iagă* „sticlă" *planică planghică* „panglică", *răcălănat, rălăcănat* „desfrunzit", *rujuliș, rojolit* „băutură alcoolică îndulcită", *sarsău, sasău* „floare", *sumnă, sucnă, sugnă* „rochie" (POP, C.); *batăr, batîr* „măcar", *bicher, becher* „tîlhar, hoț", *crițar, creițar* „monedă", *hasnă, haznă* „folos", *hărădie, heredie* „rudă", *hidede, higheghe* „vioară, *maramă, măramă* „basma", *rîndu, rînduit* „făcătură", *sîlă, silă* „mulțime", *socăli, sucăli* „a găti mîncare", *ștreț, ștearț,* „opaiț", *toporiște, toporîște* „coadă la coasă", *țipa, țîpa* „a arunca" (DELAPECICA, P.); *bîzdîganie, bizdiganie, bidiganie* „pocitură", *buiestra, îmbuiestra* „a merge", *bulibașă, bulubașă* „șef de companie", *cuhnie, cuhnă, culină* „bucătărie"; *haram, hăram* „blestemat", *nadișancă, nadiceancă, naiticeancă* „brișcă", *sîsîiac, sisiac* „pătul", *smîci, smuci zmîci* „a smulge" etc. (SNOAVA II); *borună, boroană* „grapă", *chelm, pielm,* „făină fină", *dodei, dodăi* „a aduce supărare", *meteleu, metelău* „prost", *reamăt,*

BDD-A1361 © 1988-1991 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-27 06:07:14 UTC)

ramăt „gălăgie" etc. (SNOAVA, III) ; *caftan, gaftan* „manta lungă", *dolf, duf* „ființă fabuloasă" (MIHALCEA, D.) ; *merie, meriu* „albăstrui, violet", *mereu, mereuț* „încet" (PAULETI, C.) ; *bucní, bumní* „a se lovi de cineva", *caliscă, caliṭcă* „colivie", *cleancă (cleangă)* „creangă", *clocă (cloṭă)* „cloșcă", *debuí (devuí)* „a trebui", *ferdelă (felderă)* „vas de marmură", *nătăntoc (notăntoc)* „prost", *nescai (nescari)* „niscai", *șilboc (șirboc)* „planton" (MOLDOVAN, P.) ; *bală, bălă* „blondă", *bîrnac, bărnuț* „brunet", *ciupină, ciupoasă* „nelăută", *duhan, dohan* „tutun", *hir, hiriu* „veste", *laibăr, labreu* „mintean, vestă", *me, mere* „a merge", *mintem, minton, mintenaș* „îndată", *tidru, ṭidru, chidru* „tuia", *tisău, tiscău* „teacă", *tistaș, cistaș* „curat", *vig, ghig* „val (de pînză)", *vojolí, vojelá* „a pîlpîi", *vraniță, vrajniță* „poartă" etc. (FOLCLOR TRANSILV. II); *aldoí, aldaí* „a binecuvînta", *cănac, cănaf* „ciucure", *cănceu, canceu* „cană", *crălință, cretință, catrință, cătrință* „catrință", *creițar, crăițar, crițar* „creițar", *ferdălă, ferdelă, feldără* „baniță", *hasna, hazna* „folos, bogăție" etc. (FOLCLOR TRANSILV. IV) ; *cocon, coconel* „copil mic", *feă, fele* „măsură de capacitate" (NEAGU, F.) ; *bogasim, bogajîm* „fire de cusut", *caretă, carîtă* „caretă" (NIJLOVEANU, P.) ; *bairă (baieră), șîpu (șîp), șoma (soma)* (OPRIȘAN, F.) ; *cîrmoajă (cîrmoj)* „coajă veche de mălai sau de pîine", *plagie, plavie* „insulă plutitoare", *scînceaua (sîmceaua, sînceaua) cuțitului* „vîrful cuțitului" (VASILIU, L.) ; *trăpăd trepăd* „diaree", *zăletit, zălezit* „slab" (GOROVEI, L.) ; *căringele, cîrîngele* „nume de flori galbene", *ochicău, oticău* „unitate de măsură" (POPA, O.) ; *stobărai, stohorai* „îngrăditură" (COLINDE) ; *cebală, cebăluit* „urît" (PLOPȘOR, P.) ; *borfan (burdufan)* „stomac" (CODRU) ; *bercuri (bărcuri)* „crînguri", *budilene, budiene* „crăiță", *cărprine, caprine* „narcise", *priti, plití* „a scrînti" (BERNEA, P.) ; *batîr, batăr* „măcar", *bornău, bornei* „rană" (POPESCU I.) ; *alardîc, ardalîc, argalîc, ardalîp* „calabalîc", *străfiá, străfigá* „a strănuta", *vărvalic, vărvarici* „mustață" (MAT. FOLC. I); *șușa, șușe* „șosea", (MAT. FOLC. III) ; *belfeie (bulfeie)* „piese la jug", *bindeu (bingheu)* „stomac", *qăleje (gîleje)* „vreascuri" (FOLCLOR MUZ.).

1.6.1. Rar, după cuvîntul-titlu se dă chiar sinonimul acestuia. Ambii termeni capătă aceeași definiție, iar cel de-al doilea nu este grupat alfabetic, unde ar fi trebuit explicat printr-o trimitere la primul cuvînt : *biagă – glajă* „sticlă" (ORAȚII) ; *cuhnie (cuhnă), culină* „bucătărie" (SNOAVA II) etc.

1.6.2. Uneori, primul termen, datorită și poziției sale, ar trebui considerat formă-bază, numai că acesta, destul de des, pare a fi mai curînd o variantă. În alte situații, a doua formă ești tentat s-o apreciezi chiar pluralul primului termen, dar este foarte greu de sesizat și de stabilit cu exactitate acest lucru. În aceste condiții se pune firesc întrebarea : care este adevărultul cuvînt-titlu și ce criterii au stat la baza alegerii lui ? Oricum, unul dintre termeni, bazîndu-ne, poate, și pe circulația sa în zonă, trebuie să îndeplinească acest rol, fără a exista dubii în recunoașterea lui.

2. În glosarele din cele mai multe culegeri și colecții de folclor lipsesc, inexplicabil, *indicațiile gramaticale*, obligatorii într-o lucrare care se vrea sau ar trebui să fie și de lexicografie, lucru lesne de stabilit în urma lecturii textului. În astfel de situații se află majoritatea lucrărilor citate, dar și multe altele încă. Iată cîteva exemple : PLOPȘOR, P., ȘOIT, L., NIJLOVEANU, B., VASILIU, L., ORAȚII, POVEȘTI, MEDAN, C., FOLCLOR MUZ., BERNEA, P., CÎNTECE, DEJEU, D., BUȚIU, M., BÎRLEA, L., CÎNTEC, VÂRTIC, T., TIMOC, C., VICIU, F., BÎRLEA, A., etc. etc.

BDD-A1361 © 1988-1991 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-27 06:07:14 UTC)

Din această cauză este foarte greu de precizat în NIJLOVEANU, B., de exemplu, mai ales că nu este indicată nici pagina din text, dacă *blăgos* „bogat", *dolofan* și *năzdrăvalnic* „viteaz" sînt adjective sau substantive ; dacă *bunețe* „bunătate, bun" și *așteamălu* „încet, ușor" sînt adjective sau adverbe.

2.1. Simpla notație cu *s* (=substantiv), fără a se indica genul, folosită în glosarele din destule culegeri și colecții, complică și ea lucrurile. Nu putem ști, de exemplu, în ANTOLOGIE MAR., dacă *abrac* „grăunțe de ovăz", *armurar*, *dărab* sau *palant* sînt substantive masculine sau neutre. E adevărat că în text, neexistînd pluralul, nu putem determina exact genul. Dar, măcar se presupune că cel ce alcătuiește o astfel de culegere cunoaște bine graiul zonei din care face înregistrările și, eventual, prin anchete speciale, poate stabili ușor acest lucru. Dar cînd multe cuvinte din unele glosare sînt atestate în dicționare, rezolvarea este și mai simplă. Nu este vorba oare aici de o neglijență și de o nerecunoaștere reală a faptelor ? Care este, în fond, în graiurile studiate de către autori, genul unor substantive ca *mai* „ficat" și *plămîn*, din moment ce în anumite părți ale Moldovei ele pot fi atît masculine, cît și neutre ?

2.2. În nici un glosar în care cuvîntul-titlu se dă la singular, nu este indicată forma de plural, și aceasta pentru că ea nu apare în text. Autorii pot invoca acest motiv și-l fac chiar, dar fără a avea suficiente acoperiri. Lucrurile pot fi parțial acceptate, dacă este vorba de o reeditare a unor texte sau de cuvinte care nu sînt întîlnite în dicționare sau în alte glosare regionale. Dar, cînd avem în față o culegere actuală făcută pe baza unei anchete pe teren, astfel de motivații nu mai au nici un suport. Este o lipsă care iese și mai clar în evidență atunci cînd am dori să aflăm, de exemplu, dacă un substantiv neutru are pluralul în *-e* sau în *-uri*, fapt nu lipsit de importanță, mai ales în situația actuală, în care se afirmă că una dintre aceste terminații ar avea preponderență față de cealaltă. Pentru curiozitate, pot fi luate majoritatea cuvintelor notate doar *s. n.* în volumele discutate, și atunci se va vedea cît de greu și de riscant este de stabilit terminația pluralului. În GOROVEI, L., de exemplu, peste 30 de *s. n.* pun această problemă.

2.3. La verbe nu este indicată conjugarea și faptul dacă acestea sînt tranzitive, intranzitive sau reflexive. Excepțiile sînt foarte puține : CĂTANĂ, B., CĂTANĂ R., CAIETELE, I—VII.

3. În general, *glosarea sensului* se face corect. Termenii sînt explicați fie prin echivalentul lor literar, fie prin definiții ample.

3.1. Există însă destule cazuri în care acestea prezintă neclarități, lăsînd impresia că sînt incomplete și uneori incorecte, cîteva dintre ele provocînd chiar o ușoară ilaritate. Iată cîteva exemple : *gujulie* „insectă, dar și alt animal mic", *liurcă* „băutură", *ostrov* „insulă" (MORARIU, N.) ; *fertezeu* „o piesă de la căruță", *mamniță* „o vietate mare", *noatin* „miel mai bătrîn", *huci* „pădure mică și deasă", *jilip* „canal de lemn pe care alunecă trunchiul de brad" (IONIȚĂ C.) ; *cătur* „copac de pădure", *magan* „de bun maganul meu, de bună voie", *păjurel* „cal păjurel, frumos, arătos", *ponturi* „de la verbul *a pontari*, *a mustra*", *șoman* „comentariul lui Al. Vasiliu : «nume turcesc, după spusa moșneagului»", *tilipin* „nume de copac", *turturică* „un fel de pasăre, «după spusa moșneagului povestitor»" (VASILIU, L.) ; *cobilă* „parte din plug", *trupiță* „parte din plug" (MOLDOVEANU, S.) ; *băndălăși* „petrecănoși, care-și petrec, țigani băndalași = țigani muzicanți" (ȘOIT, L.) ; *bulbuci* „flori de munte" (VÂRTIC, T.) ; *bătătură* „cum se țese firul de cînepă" (BUȚIU, M.) ; *brîglă* „parte a războiului

BDD-A1361 © 1988-1991 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-27 06:07:14 UTC)

de țesut" (POP, C.); *ailiuăr* „floare", *cărinjele* „floare", *hint'eauă* „parte componentă a căruței" (DEJEU, D.); *botan* „element component al carului" (ANTOLOGIE L.); *ciublă* „măsură", *vutră* „tufă" (DENSUȘIANU, C.); *mache* „maică", *obădat* „cu obede" (MAT. FOLC. I); *cîinoaică* „femela cîinelui", *gonitoare* „vacă din vremea gonitului", *pilotă* „un fel de plapumă" (MAT. FOLC. III); *căicioare* „caice, diminutiv pl.", *foale* „cu sens de burtă", *gaie* „pasăre mică de pradă", *negriș* „plantă", *plăvioară* „varietate de pește", *șurligăie* „pasăre" (TIMOC, C.); *glidă* „linie de bătaie", *taler* „monedă" (MEDAN, C.); *dracilă* „plantă" (PLOPȘOR, P.); *bulbuci* „flori de munte" (VÂRTIC, T.); etc.

3.2. Un aspect cu totul inedit în stabilirea definiției ni-l oferă editorul volumului TEODORESCU, P. Tocmai atunci cînd intervențiile sale ar trebui să fie simțite din plin, ele lipsesc. Apar nenumărate cuvinte, multe dintre ele absente din dicționare, care drept definiții poartă doar mențiunea : „Vezi nota lui G. Dem. Teodorescu de la p...". Acesta uneori explică clar sensul cuvîntului, alteori nu oferă nici o informație din care să se poată formula o definiție. Pentru primul caz se pune firesc întrebarea : De ce editorul nu a alcătuit o definiție care să urmeze cuvîntului-titlu din glosar ? Indicarea paginii ar fi fost suficientă pentru cititorul dornic să afle precizările făcute de către autor. Dar oare nici indicațiile gramaticale, lesne de depistat din context, nu au putut fi date ?

3.2.1. Procedee originale ne oferă și alți autori (editori) care, neputînd defini termenul, îl „explică" doar printr-un citat luat direct din textul care îl atestă : *aluńit, -ă* „meri aluniți", *bazebe* „de umplea bazebele/ pe toate ulițele", *cicic* „cicic de Țaligrad", *erchen* „taie erchenul să stea catargul", *glind* „cu talerul pe glind" etc. (NEAGU, F.); *fișteloasă* „lumînare fișteloasă", *geant* Neicuța de trei oca, / Trei oca de geant în ea", *gheoașă* „pasăre gheoașă", *hugi* „Că e moara pe supt hugi", *leoreli* „vaci leoreli," *nîstrăpatră* „piatră nîstrăpatră", *răfoeș* „răfoeș de purtat", *sfrant* „mînce-o sfrantu", *zăliște* „În zăliștea vîntului" etc. (MAT. FOLC. III).

3.2.2. Alteori, la astfel de cuvinte citatul este precedat de semnul întrebării : *cîrcia* = ? „nu-l junghia, nu-l cîrcia, nu-l spăria' (Marian, *Nașterea*)", *șoimi* = ? „a șoimi șoimii" (GOROVEI, L.); *buează* = ? „Cu troscot verde învălit, / Cu buează coperit ", *ciupăcel* = ? „un turc cipăcel, / Al dracului mititel", *dulghean* = ? „Și șezi pe dulgheani", *malagen* = ? „turci malageni", *noiaș* = ? „un noiaș de purcăraș", *provar* = ? „Cu ogari provari", *stofloși* = ? „Din picioare stofloșea" (MAT. FOLC. I) *barz* = ? „barz de lînă", *ciuchilă* =? „Mă uitai într-o lule, / Mă văzui ciuchita me ;", *cociță* = ? „Unu-i ține cocița, / Unu-i pupă gurița", *frigon* = ? „Și i-om face picioarele frigon (unui plugăraș sărăcuț") etc. (MAT. FOLC. III); etc. etc.

3.3. Și mai de neînțeles sînt cazurile în care termenul dialectal (cel mai adesea literalizat și pseudoliteralizat, cuvînt-titlu, în concepția autorilor !) este definit prin forma sa literară. Sînt situații inadmisibile, neacceptate nici de cel mai neavizat cititor. Iată cîteva exemple semnificative : *hiară* „fiară", *jermi* „viermi", *jie* „vie" *jin* „vin", *jină* „vină", *jîșinele* „vișinele", *jinerari* „general", *jiță* „viță", *nintă* „mentă", *oacești* „ochești", *ocește* „ochește", *șină* „fină", *șiumă* „ciumă", *șpitari* „spital", *teiuță* „cheiuță", *tilii* „chilii" etc. (VÂRTIC, T.; pentru primele două, vezi și TEODORESCU, P.); *bgili* „ghili", *bgirău* „birău", *căs* „case", *ceptăna* „pieptăna", *ceptar* „pieptar", *chiper* „piper", *cîn* „cînd", *cîne* „cîine", *dubgit* „dubit", *gin* „vin", *ginars* „vinars", *gis* „vis",

BDD-A1361 © 1988-1991 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-27 06:07:14 UTC)

giță „viță", *giunghi* „junghi", *mini* „mine", *pciuă* „piuă", *șerestrău* „ferăstrău", *trebe* „trebuie" etc. (BUȚIU, M.). *bobghiț* „bobițe", *chelcea* „pielicea", *chiperi* „piper", *hii* „fii", *mniele* „miele", *nintă* „mentă", *sănin* „senin", *șibote* „ciubote", *tiparos* „chiparos" (LUNCILE); *nintă* „mentă", *piadză* „piază", *taljer* „talger", *tidru* „chidru", *tingă* „chingă", *tinguță* „chinguță", *tismaș* „pizmaș" (ANTOLOGIE MAR.); *d'esaji* „desagi", *hod'iñi* „odihni", *stropt'i* „stropi", *t'eile* „cheile", *t'iraleisa* „chiraleisa", *vet'e* „veche" (DEJEU, D.); *hiară* „fiară", *hire* „fire", *jicol* „viscol" (MORARIU, N.); *șică* „fiică", *șin* „fin", *șiu* „fiu", *șiop* „șchiop", *tisăliță* „chisăliță" (BÎRLEA, L.) *giur* „jur", *jălui* „jelui", *tini* „tine", *vint* „vînt" (BIBICESCU, P.); *chisa* „pisa", *hui* „vui", *mogilă* „movilă" (REZUȘ, D.); *cichie* „tichie", *iclean* „viclean", *mnere* „miere", *obdea* „obială", *schinos* „spinos", *unghiți* „undiță" *zgheri* „a zbiera" (TIMOC, C.); *hierele* „fierele", *jijin jișin* „vișin" (MEDAN, C.); *hiclean* „viclean", *hierme* „vierme" (ȘOIT, L.); *hiere* „fiare", *șhir* „fir", *șiere* „fiare" (FOLCLOR MUZ.); *ghirău* „birău", *măduhă* „măduvă", *staqhilă* „stavilă" (BERNEA, P.); *jițel* „viței", *jinars* „vinars" (ORAȚII); *gimie* „dimie", *jiejiet* „deget" (MUNTEANU, C.); *zgicit* „zbicit" (MIHALCEA, D.); *jinars* „vinars" (POPA, O.); *șir* „fir", *șiruț* „firuț" (POP, M.); *„caghile"*, „cobile" *fere* „fiere", *ghișinel* „vișinel", *ișînel* „vișinel", *mieli* „miele", etc. (MAT. FOLC. III); *iclean* „viclean", *jireadă* „gireadă" (CĂTANĂ, B., CĂTANĂ, R.); *cipar* „țipar" (CĂTANĂ, B.); *ghirău* „birău", *hirean* „hrean" (FOLCLOR TRANSILV. IV); *die* „vie", *hulpe* „vulpe" (FOLCLOR TRANSILV. II); *chihniță* „pivniță", *chileală*, pileală", *pogni* „pocni" (BALADE); *ghin* „vin", *huĭ* „vui", *niez* „miez", *răscira* „răsfira" (MOLDOVAN, P.); *ciucĭ* „suci", *năsîpcit* „năsipit" (VASILIU, L.); *ghiolită* „bivoliță", *giunc* „junc" (DENSUȘIANU, C.); etc. etc.

4. Majoritatea glosarelor înregistrează cuvinte proprii nu numai zonei de unde provine textul respectiv, ci și forme care aparțin mai multor provincii (chiar și limbii literare), au deci un caracter general popular, multe dintre ele fiind atestate de dicționarele limbii române: *acov, bucale* (CĂTANĂ, B.); *boltă, cacadîr, dambla, hăcuĭ, mai* „ficat" (GOROVEI, L.); *adăsta, arap, cadă, caftan, ceauș, copaie, flintă, glod, leasă, oca, pară pălul, putinei, saricĕ* etc. (TEODORESCU, P); *bete, ciocălău, col, haldan, guzgan, pară, toacă* (OPRIȘAN, F.); *bucale, a se căznĭ, cir, cîlți, colb, cute, desag, a flecărĭ, haină, hîd, mînios, pîrleaz, strungar, strungă, a suduĭ, tău* „baltă" *tînjală, trudă, ulcică, zlot* etc. (BUȚIU, M.); *balercă, basamac, caftan, covată, flintă, frînc, otic, serdar, vătaf* (CÎNTECE); *bătăr, calapăr, dărab* (DEJEU, D.); *beci, belea, bîtă, chimir, chirigiu, gloată, poliță, poteră, vadră* (CÎNTEC); *baniță, bănat, maramă, tindă, tînjală* (BIBICESCU, P.); *coșarcă, cotonogĭ, căina, cușmă, cute, grindă, a meni, rărunchi, țăpoi vadră* (REZUȘ, D.); *beci, calomfir, cofă, dalb, maghiran, șalvari* (MANOLACHE, F.); *băl, călin, cot, făină, făget, lai, smicele, stupină* (LUNCILE). Și exemplele s-ar putea înmulți. În situații ca acestea ar trebui indicată regiunea în care termenul circulă și menționate, acolo unde este cazul, sursele lexicografice în care cuvîntul este înregistrat, eventual, cu alt sens. În orice caz, termenii înregistrați de dicționare și atestați cu același sens în zona anchetată nu trebuie incluși în glosare.

5. Alte probleme sînt legate de lipsa accentului aproape la toate volumele consultate, lucru inadmisibil în astfel de lucrări, fapt care, în nenumărate exemple, face aproape imposibilă lectura și înțelegerea corectă a cuvîntului.

BDD-A1361 © 1988-1991 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-27 06:07:14 UTC)

(Excepție fac CĂTANĂ, R. și CAIETELE I—VII ; în unele glosare accentul este notat inconstant și preferențial.)

6. De asemenea, nu au fost indicate, decît extrem de rar, paginile sau numărul piesei în care apare termenul glosat, o problemă iarăși de bază într-o astfel de lucrare. (Fac excepție : TEODORESCU, P., MOLDOVEANU, S., ALEXICI, T., CAIETELE I—VII, PAULETI, C. și toate glosarele întocmite de către Ion Ionică la volumele lui Al. Amzulescu.)

7. Cele mai multe fapte semnalate pînă aici contravin oricărei norme lexicografice. Autorii și editorii, pentru că numesc această parte a operei lor *glosar*, este obligatoriu ca ei să respecte întru totul regulile impuse de redactarea unei astfel de lucrări, plecînd chiar și de la simpla definiție pe care o dau toate dicționarele, și nu numai cele ale limbii române, acestui termen.

În această situație s-ar impune cîteva sugestii cu caracter general, menite să contribuie la îmbunătățirea muncii viitoare din acest domeniu.

7.1. Să fie selectate și cuprinse în glosare numai cuvintele care sînt proprii unui anume grai, al aceluia de unde provine textul. Pentru aceasta, verificarea cu atestările din dicționare și din alte lucrări lexicografice tipărite devine obligatorie. Nu orice cuvînt poate figura într-un glosar și, de aceea, alegerea lui trebuie efectuată cu atenție sporită.

7.2. Să se folosească în orice situații normele lexicografice impuse de dicționarele limbii române, pentru a se evita astfel neajunsurile semnalate. Astfel, să se acorde atenția cuvenită stabilirii cuvîntului-titlu, mai ales prin literarizarea (și literalizarea) termenilor dialectali, pentru că, aceste glosare, care însoțesc culegerile și colecțiile de folclor, nu trebuie confundate cu cele dialectale (tip Oltenia), unde transcrierea fonetică devine obligatorie.

De asemenea, se impun, în toate situațiile, notarea consecventă a accentului pe care-l poartă cuvîntul, alegerea corectă a varintelor, fixarea categoriei gramaticale (mai ales a pluralului și a genului la substantive, a conjugării la verbe etc.), răspîndirea termenilor, indicarea paginii din textul unde pot fi întîlniți aceștia etc.

7.3. Numai astfel caracterul utilitar al acestor glosare va crește și ele vor putea deveni, în totalitatea lor, mai mult decît niște simple indice de cuvinte și forme. Să se plece de la ideea că acest material, în parte inedit, nu merită să rămînă uitat în cine știe ce culegere greu accesibilă, ci el trebuie să fie redat circuitului național și înglobat în dicționarul tezaur al limbii române. Pentru aceasta, o exigență sporită din partea celor care-l redactează într-o primă formă s-ar impune, ea înlesnind munca de mai tîrziu a lingviștilor.

BIBLIOGRAFIE*

ALEXICI, T. = G. Alexici, *Texte din literatura populară română*, tom. II (inedit), publicat cu un studiu introductiv, note și glosar de Ion Mușlea, București, Editura Academiei, 1966.

ANTOLOGIE L. = *Antologie de lirică populară românească*, ediție îngrijită și studiu introductiv de Ligia Bîrgu-Georgescu, București, Editura „Minerva", 1980.

* Au fost consemnate aici numai volumele din care se dau exemple în textul nostru. Cele care nu au indicată *editura* au apărut la Comitetele de cultură și la Centrele Județene de Îndrumare a Creației Populare și a Mișcării Artistice de Masă.

BDD-A1361 © 1988-1991 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-27 06:07:14 UTC)

ANTOLOGIE MAR. = *Antologie de folclor din județul Maramureș*, I, *Poezia*, redactor responsabil Ion Chiș Șter, cuvînt înainte Mihai Pop, Baia Mare, 1980.

BALADE = *Balade populare românești*, introducere, indice tematic și bibliografie, antologie de Al. I. Amzulescu, București, Editura pentru Literatură, 1964.

BERNEA, P. = Ernest Bernea, *Poezii populare în lumina etnografiei*, București, Editura „Minerva", 1976.

BIBICESCU, P. = I. C. Bibicescu, *Poezii populare din Transilvania*, ediție îngrijită de Maria Croicu, prefață de I. C. Chițimia, București, Editura „Minerva", 1970.

BÎRLEA A. = Ovidiu Bîrlea, *Antologie de proză literară epică*, III, București, Editura pentru Literatură, 1966.

BÎRLEA, L. = Ion Bîrlea, *Literatură populară din Maramureș*, II, ediție îngrijită și studiu introductiv de Iordan Datcu, cu un cuvînt înainte de Mihai Pop, București, Editura pentru Literatură, 1968.

BUȚIU, M. = Vasile Buțiu, *Du-te, dor, cu Mureșul...* Culegere de folclor poetic din județul Maramureș, selecție și studiu introductiv de Serafim Daicu, Tîrgu Mureș, 1976.

CAIETELE I—VII = *Caietele Arhivei de Folclor* din Iași (sub îngrijirea lui Ion H. Ciubotaru) : **I.** Florin Bucescu, Silvia Ciubotaru, Viorel Bîrleanu, *„Bătrînească". Doine, bocete și jocuri din ținutul Rădăuților* (cercetare monografică), Iași, 1979 ; **II.** Lucia Cireș, Lucia Berdan, *Descîntece din Moldova*. Texte inedite, Iași, 1982 ; **III.** Petru Caraman, *Literatură populară*, antologie, introducere, note, indici și glosar de Ion H. Ciubotaru, Iași, 1982 ; **IV.** Silvia Ciubotaru, *Strigături din Moldova*, Iași, 1984 ; **V.** Lucia Cireș, *Colinde din Moldova*, Iași, 1984 ; **VI.** Lucia Berdan, *Balade din Moldova*, Iași, 1986 ; **VII.** Ion H. Ciubotaru, *Folclorul obiceiurilor familiale din Moldova (Marea trecere)*, Iași, 1986.

CĂTANĂ, B. = George Cătană, *Basme, povești* și *balade*, ediție îngrijită de Doina Comloșan și Vasile Șerban, Timișoara, Editura „Facla", 1984.

CĂTANĂ, R. = George Cătană, *Rozuna, doamna florilor*. Povești și povestiri, ediție prefațată și îngrijită de V. Șerban, Timișoara, Editura „Facla", 1974.

CIUBOTARU, F. = *Folclor poetic*. Cîntece și strigături din județul Botoșani, antologie alcătuită și prefațată de Ion H. Ciubotaru, Botoșani, 1980.

CÎNTEC = Marcel Locusteanu, Ilie Mitu, Aurelian I. Popescu, *Cîntec vechi din Oltenia*, Craiova, 1967.

CÎNTECE = *Cîntece la Marea Neagră*, antologie de folclor dobrogean, cu anexă bibliografică, de Constanța Călinescu și Ion Faiter, Constanța, 1977.

CÎRSTEAN, F. = Stelian Cîrstean, *Folclor din Moldova de Sus*, în *Folclor din Moldova*. Texte alese din colecții inedite, II, București, Editura pentru Literatură, 1969.

CODRU = *Sub poale de codru verde*. Balade populare din Banat, ediție îngrijită de Cornel Veselău, Timișoara, Editura „Facla", 1987.

COLINDE = *Colinde*, colecție alcătuită și îngrijită de Titus Moisescu, București, Editura Muzicală, 1980.

COSTĂCHESCU, C. = Mihai Costăchescu, *Cîntece populare românești*, ediție îngrijită și studiu introductiv de G. Ivănescu și V. Șerban, în *Folclor din Moldova*. Texte alese din colecții inedite, I, București, Editura pentru Literatură, 1969.

DEJEU, D. = Zamfir Dejeu, *Folclor muzical de pe Valea Drăganului*. Schiță monografică, Cluj-Napoca, 1976.

DELAPECICA, P. = Petre Ugliș-Delapecica, *Poezii și basme populare din Crișana și Banat*, prefață de Ov. Bîrlea, București, Editura pentru Literatură, 1968.

BDD-A1361 © 1988-1991 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-27 06:07:14 UTC)

DENSUȘIANU, C. = Nic. Densușianu, *Vechi cîntece și tradiții populare românești*. Texte poetice din răspunsurile la „Chestionarul istoric" (1893—1897), text ales și stabilit, studiu introductiv, note, variante, indici și glosar de I. Oprișan, București, Editura „Minerva", 1975.

DIACONU, C. = Ion Diaconu, *Cîntăreți și povestitori populari*. Cîteva criterii asupra monografiei folclorice, București, Editura „Minerva", 1980.

FLORI = *Flori dalbe de măr*. Din poezia obiceiurilor de iarnă, antologie, bibliografie, glosar și postfață de Sabina Ispas, București, Editura Academiei, 1987.

FOLCLOR MUZ. = Traian Mîrza, Ilona Szenik, Gheorghe Petrescu, Zamfir Dejeu, Mircea Bejinariu, *Folclor muzical din zona Huedin. Huedin környéki népzene*, Cluj-Napoca, 1978.

FOLCLOR TRANSILV. II = *Folclor din Transilvania*. Texte alese din colecții inedite, II, ediție îngrijită de Ioan Șerb, cu un cuvînt înainte de Mihai Beniuc, București, Editura pentru Literatură, 1962.

FOLCLOR TRANSILV. IV = *Folclor din Transilvania*. Texte alese din colecții inedite, IV, ediție îngrijită și prefață de Dumitru Lazăr, cu un cuvînt înainte de Mihai Pop, București, Editura pentru Literatură, 1969.

GALAVU, D. = Dumitru Galavu, *Din tradiția populară a Dobrogei*. Culegere de folclor literar muzical, Constanța, 1974.

GOROVEI, L. = Artur Gorovei, *Literatură populară*, II, ediție îngrijită, introducere, note, comentarii, bibliografie și glosar de Iordan Datcu, București, Editura „Minerva", 1985.

IONIȚĂ, C. = Maria Ioniță, *Cartea vîlvelor*. Legende din Apuseni, cu un cuvînt înainte de Ion Șeuleanu, Cluj-Napoca, Editura „Dacia", 1982.

IONIȚĂ, D. = Maria Ioniță, *Drumul uriașilor*. Basme, povești și legende din Apuseni, Cluj-Napoca, Editura „Dacia", 1986.

LUNCILE = *La luncile soarelui*. Antologie a colindelor laice, ediție îngrijită și prefață de Monica Brătulescu, București, Editura pentru Literatură, 1964.

MANOLACHE, F. = C. Manolache, *Folclor din Prahova*, cuvînt înainte de Al. I. Amzulescu, Ploiești, 1972.

MAT. FOLC. I, III = Grigore G. Tocilescu — Christea N. Țapu, *Materialuri folcloristice*, ediție critică și studiu introductiv de Iordan Datcu, I, București, Editura „Minerva", 1980 ; III, București, Editura „Minerva", 1981.

MEDAN, C. = Virgil Medan, *Cîntece epice*, Cluj-Napoca, 1979.

MIHALCEA, D. = Gheorghe C. Mihalcea, *La dalba cetate*. Folclor nord-dobrogean, Tulcea, 1975.

MOLDOVAN, P. = Ioan Micu Moldovan, *Povești populare din Transilvania culese prin elevii școlilor din Blaj* (1863—1878), ediție îngrijită de Ion Cuceu și Maria Cuceu, prefață de Ovidiu Birlea, București, Editura „Minerva", 1987.

MOLDOVEANU, S. = Elisabeta Moldoveanu, *Folclor muzical din Scorniceștl*, București, Editura Muzicală, 1980.

MORARIU, N. = Leca Morariu, *De la noi*. Povești, poezii și cimilituri populare, ediție îngrijită de Petru Rezuș, București, Editura „Minerva", 1983.

MULT = *Mult mă-ntreabă inima*. Folclor poetic din județul Timiș. Volum constituit din materialul existent în colecțiile de folclor : Vasile Cica, Nichifor Mihuța, selecție, clasificare, prefață, glosar și indici, Aurel Turcuș, Timișoara, 1981.

MUNTEANU, C. = Marius Munteanu, *Cîntări dă noapce bună*, Timișoara, Editura „Facla", 1984.

NEAGU, F. = Gh. I. Neagu, *Folclor din Cîmpia Dunării*, în *Folclor din Oltenia și Muntenia*. Texte alese din colecții inedite, IV, ediție îngrijită în redacție de Iordan Datcu, București, Editura pentru Literatură, 1969.

BDD-A1361 © 1988-1991 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-27 06:07:14 UTC)

NIJLOVEANU, B. = Ion Nijloveanu, *Basme populare românești*, București, Editura „Minerva", 1982.
NIJLOVEANU, P. = Ion Nijloveanu, *Poezii populare de pe Argeș și Olt*, în *Folclor din Oltenia și Muntenia*. Texte alese din colecții inedite, IV, ediție îngrijită în redacție de Iordan Datcu, București, Editura pentru Literatură, 1969.
OPRIȘAN, F. = I. Oprișan, *Folclor din Moldova de Jos*, în *Folclor din Moldova*. Texte alese din colecții inedite, II, București, Editura pentru Literatură, 1969.
ORAȚII = Ion Popescu Apostol, *Orații de nuntă*. Colăcării, cîntece și strigături culese de pe valea Someșului, ilustrații de Călin Popescu și Marian Mustea, București, Editura „Minerva", 1979.
PAULETI, C. = *Cîntări și strigături românești*, de cari cîntă fetele și ficiorii jucînd, scrise de Nicolae Pauleti în Roșia, în anul 1838, ediție critică, cu un studiu introductiv de Ion Mușlea, București, Editura Academiei, 1962.
PLOPȘOR, P. = C. S. Nicolăescu-Plopșor, *Povești oltenești*, îngrijirea ediției, postfața și glosarul de Aurelian I. Popescu, Craiova, Editura „Scrisul Românesc", 1975.
POP, C. = Dumitru Pop, *Folclor din zona Codrului*, Baia Mare, 1978.
POP, M. = Dumitru Pop, *Folcloristica Maramureșului*, București, Editura „Minerva", 1970.
POPA, O. = Steluța Popa, *Obiceiuri de iarnă*. Folclor muzical din repertoriul copiilor. Tipologie muzicală. Colecție de cîntece, București, Editura Muzicală, 1981.
POPESCU, I. = Aurelian I. Popescu, *Ideea de unitate națională în viziune populară*, Craiova, Editura „Scrisul Românesc", 1980.
POPESCU, R. = *Războiul pentru Independență în viziune populară*, antologie îngrijită și prefațată de Aurelian I. Popescu, Craiova, Editura „Scrisul Românesc", 1976.
POVEȘTI = Demetriu Boer, Mircea Vasile Stănescu Arădanul, Ștefan Cacoveanu, *Povești din Transilvania*, ediție îngrijită de Ovidiu Bîrlea și Ion Taloș, prefață de Ovidiu Bîrlea, Cluj-Napoca, Editura „Dacia", 1975.
REZUȘ, D. = Petru Rezuș, *Dochița împărătița*. Basme și poezii populare din Țara de Sus, București, Editura „Minerva", 1972.
SNOAVA II, III = *Snoava populară românească*, ediție critică de Sabina-Cornelia Stroescu, II, București, Editura „Minerva", 1986; III, București, Editura „Minerva", 1987.
ȘANDRU, F. = Dumitru Șandru, *Folclor românesc*, ediție îngrijită de Tudora Șandru Olteanu, prefață de Ovidiu Bîrlea, București, Editura „Minerva", 1987.
ȘOIT, L. = Ana Șoit, *Legende populare minerești*, studiu introductiv de Ion Iliescu, București, Editura „Minerva", 1974.
TEODORESCU, P. = G. Dem. Teodorescu, *Poezii populare române*, ediție critică, note, glosar, bibliografie și indici de George Antofi, prefață de Ovidiu Papadima, București, Editura „Minerva", 1982.
TIMOC, C. = Cristea Sandu Timoc, *Cîntece bătrînești și doine*, cuvînt înainte de Tudor Arghezi, București, Editura pentru Literatură, 1967
VASILIU, I. = Al. Vasiliu, *Literatură populară din Moldova*, ediție critică și studiu introductiv de Petru Ursache, București, Editura „Minerva", 1984.
VÂRTIC, T. = *Trandafir cu creanga-n apă*, culegere de folclor poetic întocmită de Dumitru Vârtic, cu o prefață de Ion Taloș, Bistrița, 1970.
VICIU, F. = Alexiu Viciu, *Flori de cimp*. Doine, strigături, bocete, balade, colecție de folclor inedită, publicată, cu studiu introductiv, note, indici și glosar, de R. Todoran și I. Taloș, Cluj-Napoca, Editura „Dacia", 1976.

BDD-A1361 © 1988-1991 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-27 06:07:14 UTC)

SUR LES GLOSSAIRES DES ANTHOLOGIES ET DES COLLECTIONS DE FOLKLORE

RÉSUMÉ

En prenant comme point de départ le matériel offert par certaines anthologies et collections de folklore parues après 1960 (quelque 90 titres), l'auteur analyse la façon dont on a réalisé les glossaires de ces volumes et insiste sur certaines erreurs commises par les auteurs, telles : choix et présentation impropre des *mots titres* (présentés tels quels, dans leur forme dialectale, sans être littérarisés et littéralisés correctement), manque d'indications grammaticales, glossaires sémantiques incomplets ou erronés. En même temps, on insiste sur ce que la plupart de ces glossaires enregistrent non seulement des mots propres à la zone de provenance du respectif texte, mais aussi des formes à caractère général ou qui appartiennent à la langue littéraire, la plupart attestées par les dictionnaires. D'autres observations portent sur le manque d'indications concernant l'accent des mots inventariés ou les pages où apparaît le mot glossé.

En guise de conclusions, on formule quelques suggestions destinées à améliorer ce travail : sélection rigoureuse du matériel et surtout le respect des normes lexicographiques imposées par le dictionnaire de la langue roumaine.

Institutul de Filologie Română
„A. Philippide"
Iași, str. Codrescu, nr. 2

BDD-A1361 © 1988-1991 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-27 06:07:14 UTC)